

MAVİ GÖZLÜ SARI SAÇLI ÇOCUK

Mustafa Kemal'in Çocukluk Yılları

Yalvaç Ural (1945, Konya) Kitaplarının sayısı 100'ü aşan yazarın yurtiçinden ve yurtdışından pek çok ödülü bulunmaktadır. Kitapları Almanca, İngilizce, Sırpça, Hırvatça, Lehçe, Arnavutça, Makedonca, Çingenece (Üsküp), Macarca, Rusça, Farsça, Arapça, Hollandaca ve Koreceye çevrildi. Bir hikâyesi, Japonya'da lise ders kitabına alındı. Oxford University Press'in 1992 yılından beri ortaöğretimde okutulan bir antolojisinde ve iki kitabında öyküleriyle yer aldı.

2001 yılında "Uluslararası Şiir Festivali"nin mileniyuma rastlayan 32. kutlamasında "Armonikanın Şairi", "Dünya Çocuk Şiirinin Şampiyonu" diye adlandırıldı. Festivalin internet sitesinde ünlü çevirmen, yazar ve kültür öncüsü Dick Koopman, "Yetişkin şiirinin lirik şairi, çocuk edebiyatının şampiyonu, Armonikanın Şairi, kitapları pek çok dile çevrilen yazar" diye söz etti Yalvaç Ural'dan.

Ödülleri: 2. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı Şiir Birincilik Ödülü, 1979. Milliyet Sanat Dergisi Oyun Yarışması Ödülü, 1980. Türk Yunan Dostluğu Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü Yarışması, Şiir Başarı Ödülü, 1983. Dünya çocuk edebiyatına yaptığı katkılardan dolayı Polonya Uluslararası Gülümseme Nişanı ve Şövalyelik Ödülü, 1986. TRT Yılın En İyi Çocuk Yazarı Ödülü, 1986. Çocuk Vakfı Ödülü, 1992. Ankara Üniversitesi Onur Plaketi, 1996. TÖMER Yılın En İyi On Yazarı Ödülü, 1996. Kosova – Yılın Yazarı Ödülü, 2003. Ülkemiz kültürüne katkılarından dolayı, Doğu Üniversitesi Onur Ödülü, 2012. Dil Derneği, Beşir Göğüş Türk Dilini ve Çocuk Edebiyatını Geliştirme Ödülü, 2017. Oğuz Tansel Çocuk Yazını Araştırma Ödülü, 2017. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü, 2020. EÇEV Muzaffer İzgü – Çocuk ve Gençlik Edebiyatına Emek Verenler Ödülü, 2021. 41. Uluslararası İstanbul TÜYAP Kitap Fuarı Onur Yazarı Ödülü, 2024, Uluslararası 12. Sarıyer Edebiyat Günleri Festivali – Beyaz Martı Edebiyat Onur Ödülü, 2025.

Selçuk Ören (1985, İstanbul) 2014 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden mezun oldu. 2010 yılından bu yana çeşitli yayınevleri ve reklam ajansları için illüstrasyon çalışmaları yapmaktadır. 2014'te ilk çizgi romanı *Şehzade Yangını'nı* yazdı ve çizdi, halen çizgi roman üzerine çalışmalarını sürdürmektedir. 2022'de yazdığı ve yönettiği ilk kısa animasyon filmi *Maze*, yurtiçi ve yurtdışında birçok festivalde gösterilmiş ve ödüller kazanmıştır. 2025'te ikinci kısa animasyon filmi *Exiles'ı*, 2026'da ise üçüncü kısa animasyon filmi *Asi'yi* tamamlamıştır.

Yalvaç Ural'ın
YKY'deki kitapları:

- Gözü Boynuz ile İzi Yıldız (2012)
Mırnâme – Büyüklere Kedi Şiirleri (2012)
Sincap (2012)
Küçük Ayının Uzun Yolculuğu (2012)
Kırmızı Kızlar Çatıları Gizler (2012)
Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı (2012)
Kaz Zıyırları (2012)
Anadolu Efsaneleri (2012)
Bal Avcısı Küçük Piti (2012)
İyi Geceler Bozi (2012)
Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor (2013)
Timsahlar Diş Fırçası Kullanmaz (2013)
Tembeller Orkestrası (2013)
Tepemde Eşekarısı Gibi Vızıldayıp Durma (2013)
Stephen Hawking Herkül'ü Döver (2013)
Temel Reis İspanağı Yoğurtsuz Yer (2013)
Gölcüğün Küçük Avcıları (2014)
Kahraman Süvariler (2014)
Hayvanlar Yalan Söylemez (2014)
Alucura Çayevi (2014)
Başparmak Çocuklar (2015)
Korkulu Bir Gün (2015)
Kayıp Ülkenin Çocuğu (2015)
Bir Gök Dolusu Güvercin (2016)
Sümer Hayvan Masalları -
Yabanöküzü Boynuzlu Tilki (2016)
Yunus Sırtındaki Çocuk - Hermiyas (2017)
Mavi Eşek ile Aylak Aslan (2017)
Mavi Eşek ve Tuzakta İki Kişi (2017)
Mavi Eşek ile Yapboz Karga (2017)
Figüran Aslan ile Tahta Eşek (2018)
Mavi Eşek Postlu Aslan (2018)
Troyalı Helena ile Paris ve Tahta At Efsanesi (2019)
Gülendam Nennem, Rumi, Annem ve Ben (2021)
Mavi Karga ile Aslan'ın Oyunu (2022)
Mavi Gözlü Sarı Saçlı Çocuk -
Mustafa Kemal'in Çocukluk Yılları (2025)

YALVAÇ URAL

MAVİ GÖZLÜ SARI SAÇLI ÇOCUK

Mustafa Kemal'in Çocukluk Yılları

Resimleyen
Selçuk Ören

YAPI KREDİ YAYINLARI

İçindekiler

- Önsöz • 9
- Atatürk'ün Ailesi ve Doğumu • 12
- Mustafa'nın Doğduğu Ev • 14
- Teğmen Ali Rıza Bey • 16
- Ali Rıza Bey'in Babası Hafız Ahmet Efendi • 18
- Atatürk'ün Babası • 20
- Atatürk'ün Annesi • 21
- Çayağzı Gümrük Karakolu • 22
- Yoksunluk ve Özlem Dolu Günler • 25
- Zübeyde Hanım'ın Müjdesi • 26
- Bir Kız Çocuğu Bekleniyor • 27
- Sarı Saçlı, Mavi Gözlü Bir Çocuk • 29
- Ali Rıza Bey'in İstemsiz Yolculuğu • 30
- Mustafa İki Yaşında • 30
- Üzünçlerle Gelen Bir Güz • 32
- Keresteci Cafer Efendi • 32
- Ali Rıza Bey'in Ev Sorunu Çözülüyor • 35
- Keresteci Ali Rıza Bey • 38

- Pencereleri Kafesli Pembe Ev • 40
Dört Köşeli Tomruklar • 41
Zübeyde Hanım Eve Dönüyor • 42
Kurtulmalık İsteyen Çeteler • 44
Ali Rıza Bey'in Başı Dertte • 45
Ali Rıza Bey Kaçırılıyor • 46
Gece Yarısı Yumruklanın Kapı • 48
Ali Rıza Bey'in Ali Paşa'yla Görüşmesi • 50
Ali Rıza Bey Ayrılma Dilekçesini Verdi • 51
Uzun Bir Süre Çetelerden Ses Çıkmadı • 52
Ali Rıza Bey Tuz İşine Giriyor • 54
Mustafa Mahalle Mektebi'ne Başlıyor • 55
Kimdi Şemsi Efendi? • 56
Şemsi Efendi Okulu • 58
Okul Dönüşü Acı Haber ve Babasının Ölümü • 60
Langaza-Rampla Çiftliği • 62
Mustafa'nın Çiftlik Yaşamı • 64
Mustafa'nın Unutamadığı
Anıları-Yoğurt Kâsesi • 66
Mustafa'nın Sunnet Düğünü • 68
Mustafa'nın Elinde Patlayan Piştov • 70
Kilise İçinde Bir Rum Okulu • 72
Yeni Bir Öğretmen • 74
Hacı Karga'nın Öyküsü • 76
Atlı Arabayla Yola Çıkmadan Önce • 78
Mustafa'nın Selanik Günleri • 80

- Selanik Askeri Rüştiyesi • 81
Asker Giysili Bir Çocuk • 82
Mustafa'nın Annesiyle Yaptığı Konuşma • 84
Askeri Rüştiye Giriş Sınavı Sonuçları • 86
Mustafa'nın Azat Kuşları • 88
Askeri Rüştiye Öğrencisi Mustafa Kemal • 90
Matematik Öğretmeni Yüzbaşı Mustafa • 92
Selanik Askeri Rüştiye Günleri • 93
Mustafa Kemal'in Okuduğu
Çocuklara Rehber Dergisi • 94
Mustafa Kemal ve Yazar Ali Ulvi Elöve • 96
Bir Marşın Öyküsü: "Dağ Başını Duman Almış" • 97
Sevgili Öğretmenlerime Dönem
Dergileriyle İlgili Bilgiler • 100
Çocuk Bahçesi Dergisi • 102
Büyük Dedem Atatürk • 104
Afet İnan'ın Hazırladığı Atatürk'ün
Eğitim Dönemleri • 106
Kaynakça • 109

Yalvaç Ural, Manastır'da (Makedonya)
Atatürk'ün okuduğu lisenin önünde.

Önsöz

Atatürk'ün sözleriyle;

Küçük Hanımlar, Küçük Beyler...

Sevgili okurlarım, işte daha küçük bir çocukken, ülkesine ve halkına sevgi dolu gözlerle bakan, ülkemizin parçalanmaya başladığı dönemde, annesine danışmadan askeri okul sınavlarına giren, bu kocaman yürekli küçük Mustafa Kemal'in çocukluk yıllarını, sizlere bir de ben anlatayım, istedim.

Ülkemin güzel çocukları, siz buğday başaklarındaki tohumlar gibisiniz. İnsanlığın geleceği, yaşamın varlığı, sürdürümcüsü, canı ve rengisiniz. Yaşamı kurgulayan, yücelten, yarınları yaratacak olan sizlersiniz. Ülkemizin geleceği sizin ellerinizdedir. Siz ulusların üzerine doğan güneş, yağın yağmur, onu varsıllaştıran birer yüz akısınız. Siz olmadan başaklar büyümmez; yaşam döngüsü devinmez, evrilmez, sürmez ve yarım kalır. Size düşen görev, başakları ve tarlayı kımıl böceklerinden korumaktır. İşte o zaman başaklar buğdaya, buğdaylar una, un ekmeğe dönüşür. Hiçbir çocuk aç ve açıkta kalmaz. Ata'mızın dediği gibi, işte o zaman ülkemiz, "Çağdaş uygarlık katına ulaşır." Mavi bir topa benzeyen dünyamızın her köşesi barışla donanır.

Unutmayın, "Yurtta Barış ve Dünyada Barış" dileyen her çocuk, geleceğin bir Mustafa Kemal'idir.

Yalvaç Ural

Mustafa Kemal ve ailesi
(Soldan sağa: Ömer, Fatma, Ahmet, Zübeyde Hanım,
Naciye, Ali Rıza Bey, Mustafa, Makbule)

Atatürk'ün Ailesi ve Doğumu

Atatürk, Zübeyde Hanım'la Ali Rıza Bey'in dördüncü çocuğuydu. Evlendikleri yıl, kesin olarak bilinmese de bazı tarihçilere göre 1871 olarak belirlenmiştir. Atatürk'ün doğduğu yılla annesinin doğum yılı karşılaştırılınca Zübeyde Hanım'ın o günlerde yirmi dört yaşlarında olduğu görülüyor.

Atatürk'ün yakın arkadaşı Falih Rıfkı Atay, *Çankaya* adlı kitabında, o dönemde otuz yaşını geçen evli kadınlara "Molla" denildiğini, bu nedenle Atatürk doğduğunda, annesi Zübeyde Molla'nın otuz yaşında olduğunu yazıyor.

Atatürk 1881 yılında, Selanik'te Ahmet Su-başı Mahallesi, Sanat Okulu karşısındaki küçük ahşap bir evde dünyaya geldi. Babası Ali Rıza Bey, daha önce ilk oğlu Ahmet'e babasının adını, ikinci oğlu Ömer'e de Zübeyde Hanım'ın dedesinin adını vermişti. Üçüncü oğlu doğunca, yine Türk gelenek ve göreneklerine bağlı kalarak, ona da kendi dedesinin adını verdi: Mustafa.*

Doğumdan üç gün sonra, Ali Rıza Bey'in amcası Kırmızı Hafız Mehmet Efendi, bebeği

* Bazı kaynaklara göre Mustafa, Ali Rıza Bey'in bebeklik yaşında ölen kardeşinin de adıydı.

kucağına aldı. Dualar okuyup kulağına üç kez fısıldayarak, "Mustafa, Mustafa, Mustafa..." diye adını söyledi. Sonra duvarda, kadife bir torba içinde asılı duran Kur'an'ı Kerim'i alıp cilt kapağının içine Mustafa'nın adını ve doğum gününü yazdı:

Mustafa doğdu. Erbain soğukları, 23 Kânunuevvel.**

Ardından Kur'an'ı Kerim'i yerine koydu. Bu arada Ali Rıza Bey, elinde bir kılıçla geldi. Onu Mustafa'nın beşiğinin başucundaki çiviye astı.

** Tarım takvimlerinde Erbain: 22 Aralık-30 Ocak arasına denk gelir. Karakış olarak tanımlanır. En soğuk gün de 18 Ocak'tır. Mustafa Kemal Atatürk'ün doğum tarihi 4 Ocak 1881 olarak söylense de, Cumhuriyet'in ilanından sonra doğum günü olarak 19 Mayıs'ı kabul etmiştir.

Mustafa'nın Doğduğu Ev

Mustafa'nın doğduğu eve ilişkin bilgiler çelişkilidir. Atatürk üzerine yazılmış özgeçmiş, tarih ve anı kitaplarına baktığımızda, karşımıza ayrımlı adresler, evler ve günler çıkar. Falih Rifkı Atay, *Çankaya* adlı kitabında onun, "Ahmet Subaşı Mahallesi, Sanayi Okulu karşısındaki tahta, yığma yapılı bir evde doğduğunu" yazar.

Atatürk'ün gazetesi *Hâkimiyeti Milliye*'de yıllarca çalışmış olan tarihçi Cemal Kutay da, "Koca Kasım Mahallesi, Islahhane Caddesi'ndeki üç katlı pembe evi, Atatürk'ün doğduğu yer olarak göstermiş. Ayrıca bugün, Apostolu Pavlu Sokağı'nda bulunan, 71 numaralı evin de bu ev olduğunu" belirtiyor.

Atatürk'ü anlatan üç ciltlik *Tek Adam* kitabının yazarı Şevket Süreyya Aydemir, "Zübeyde Hanım'ın evlenip gelin gittiği, Ali Rıza Bey'in, Selanik-Yenikapı'daki aile evinde, 1872-75 yılları arasında Fatma, Ahmet ve Ömer adında üç çocuk doğurduğunu" söylüyor. Böylece Atatürk'ün bu evde de doğmadığını anlıyoruz.

Kendisinden dört yaş küçük olan kız kardeşi Makbule Atadan, anılarında: “Ağabeyinin pembe evde değil, yakınlarından birinin evinde doğduğunu, bunu da yine yakın bir akrabasından öğrendiğini” söylüyor.

Yazarın notu:

Makbule Hanım'ın söylediği gibi, ben de Atatürk'ün bu evde doğmadığını, iki yaşından sonra burada büyüdüğünü düşünüyorum. Çünkü Ali Rıza Bey, işten ayrılıp Keresteci Cafer Efendi'yle çalışmaya başladıktan sonra aldığı avansla Pembe Ev'in yerini satın alıyor. Ayrıca iki yazarın, Pembe Ev için söyledikleri adresler de doğru. Çünkü bu iki bitişik ev, tapuda iki ayrı mahalle ve sokakta kayıtlı görünüyor.*

Yandaki resim 1955 yılında çekilmiş, babam bir arkadaşıyla pembe evin önünde görülüyor.

* İpek Çalışlar, *Atatürk - Mücadelesi ve Özel Hayatı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.

Teğmen Ali Rıza Bey

Mustafa'nın babası Ali Rıza Bey evlenmeden önce Rüsumat denilen vergi dairesinde kâtip olarak çalışıyordu. Daha sonra Çayağzı Gümrük Karakolu'nda koruma memuru olarak göreve başladı. 1871 yılında da Zübeyde Hanım'la evlendi. Bir sene sonra kızları Fatma doğdu. İki yıl sonra Ahmet (1874), ondan bir yıl sonra da Ömer (1875) dünyaya geldi. 93 Harbi (Türk-Rus Savaşı) başlayınca* Ali Rıza Bey, okuryazar bir memur olduğu için, savaş nedeniyle Selanik'te kurulan "Milli Kuvvetler" taburuna gönüllü asker olarak yazıldı. Geçici teğmen rütbesiyle de göreve başladı.

Birinci Meşrutiyet'in** ilanından bir gün sonra "Milli Kuvvetler" taburu, 24 Aralık 1876'da Orhaniye zırhlısıyla İstanbul'a getirildi ve Selimiye Kışlası'nda ağırlandı.*** İstanbul'da bir

* Bu savaş Rumi takvime göre 1293 yılında başladığından 93 Harbi diye adlandırılır. Miladi takvime göre 1877-1878 yılları arasında olmuştur.

** Meşrutiyet: Padişahın yetkilerinin anayasa ve meclis tarafından sınırlandırıldığı yönetim biçimi.

*** "Milli Kuvvetler Taburları" Mithat Paşa'nın önerisiyle kurulduğu için bir ayaklanma kuşkusuna kapılan Padişah Abdülhamit, Orhaniye zırhlısını hemen geri gönderir. Mithat Paşa'yı sürgüne gönderdikten sonra da Milli Kuvvetler taburlarını dağıtır. Böylece, Ali Rıza Bey'in üsteğmenliği de bir yıl sürer.